

علوم محیطی

علوم محیطی سال پنجم، شماره چهارم، تابستان ۱۳۸۷
ENVIRONMENTAL SCIENCES Vol.5, No.4, Summer 2008

۱۱۵-۱۲۲

جداسازی و بررسی سینتیک رشد باکتریهای گرم مثبت تجزیه کننده نفتالن (Naphthalene) از حوزه جنوبی دریای خزر

زهرا یعقوب زاده *

گروه بیوتکنولوژی، پژوهشکده اکولوژی آبریزان دریای خزر

Isolation and Evaluation Their Growth Kinetic of Positive Gram Bacteria Degrader in Southern Region of the Caspian sea.

Zahra Yaghoobzadeh*

Department of Biotechnology, Ecology Research Academy of the Caspian Sea

Abstract

Naphthalene is PAHs and is distributed in aquatic and soil ecosystems. Different microorganisms are able to degradate various concentration of naphthalene. Sampling was done from two Noshar and Amirabad harbors. Samples were transferred to Ecological Academy of Caspian Sea and then were cultured in minimal basal medium included naphthalene and trace elements and were incubated in 30°C for 24-72 h. Finally, isolated colonies were identical as primary and biochemical test. The most important of isolated positive gram bacteria were Bacillus sp, Micrococcus sp and Pediococcus sp. The results showed that concentration of 30, 40 mM of naphthalene after 312h have been decreased to 9/45 (68/8%) and 3045(91/42%) respectively for Bacillus .

Keywords: degrader bacteria, Caspian sea, naphthalene.

چکیده

نفتالن جزء آن دسته از ترکیبات آروماتیک می باشد که در اکوسیستم های آبی و خاک به وفور دیده می شود. میکروارگانیسم های تجزیه کننده متفاوتی پتانسیل تجزیه نفتالن را دارا می باشند. جامعه مورد بررسی بنادر نوشهر و امیر آباد بوده نمونه ها ابتدا در محیط کشت پایه حاوی املاح معدنی، نفتالن و عناصر کمیاب کشت داده شده و بعد از انکوباسیون در دمای 30 °C و دوره های زمانی 24-72 ساعت، پس از انجام تست های اولیه و بیوشیمیایی، باکتری ها در حد جنس و گونه شناسایی شدند. مرجع مورد استفاده جهت شناسایی باکتری های جدا شده MacFaddin و Austin بوده است. نتیجه تحقیق، جداسازی چهار گونه از باکتری های گرم مثبت شامل جنس های باسیلوس (*Bacillus sp.*)، میکروکوکوس (*Micrococcus sp.*) و پدیوکوکوس (*Pediococcus sp.*) می باشد. نتایج نشان می دهد که به هنگام استفاده از باسیلوس به منظور تجزیه نفتالن، با غلظت 30 mM در زمان صفر پس از 312 ساعت به 9/45 mM رسیده و 68/8 درصد درصد کاهش داشته است. و با غلظت 40 mM در زمان صفر پس از 312 ساعت به 3045 mM رسیده و 91/42 درصد درصد کاهش داشته است. بین باکتری های آزمایش شده، جنس باسیلوس از قدرت تجزیه کنندگی بیشتری برخوردار بوده است.

کلیدواژه ها: باکتری های تجزیه کننده گرم مثبت، دریای خزر، نفتالن.

مقدمه

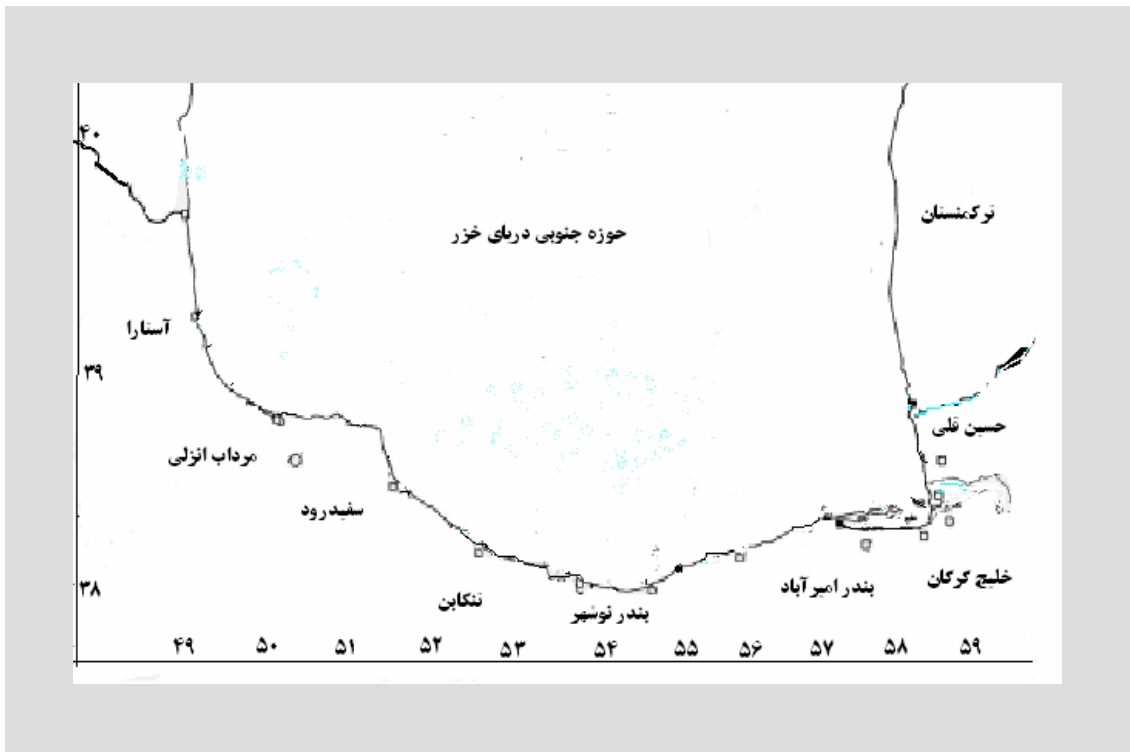
ترکیبات نفتی از مهم ترین آلاینده های شیمیایی هستند و به چهار گروه آسفالتین ها، هتروسیکلیک ها، آلیفاتیک و آروماتیک تقسیم بندی می شوند (Morrisom and Boyd, 1990) که از منابع طبیعی و مصنوعی وارد اکوسیستم های آبی و خاکی شده و محیط را آلوده می نمایند. از مهم ترین راه های ورود ترکیبات نفتی به محیط آبی، صنعت حمل و نقل می باشد (Nasrollahzadeh et al., 1997). تصادفات تانکرها، نفت سوختی و گندآب، حوضچه های تعمیر تصادفات شناورها - تأسیسات ثابت شامل پالایشگاه های ساحلی، تولیدات دور از ساحل پایانه های دریایی - سایر منابع مثل فاضلاب انسانی، فاضلاب صنعتی، هرزآب های شهری، ورودی رودخانه، عوامل ورودی از اتمسفر، دفن در اقیانوس ها - بیوسنتز هیدروکربن ها مثال هایی از ورود ترکیبات نفتی به محیط های آبی هستند (Clark, 1923). دریای خزر با توجه به موقعیت جغرافیایی، وسعت، وجود ذخایر زیستی گیاهی و جانوری و منابع نفت و گاز وجود صنایع شیلاتی و تأمین مواد پروتئینی و صید ماهیان خاویاری و استحصال خاویار و ماهیان استخوانی در آمد ارزی و حمل و نقل در یابی در مسیر اصلی ترانزیت کالا منطقه آسیای میانه از منحصر به فردترین دریاچه جهان است (Rezvanigilkoelai et al., 2005). بنابراین ضرورت نظافت زیستگاه های طبیعی جمعیت های میکروبی قبل از هر کار دیگر لازم و ضروری می باشد.

ترکیبات آروماتیک از طریق رودخانه های حاشیه در یای خزر (ولگا، اترک، اورال، کورا) به این دریا وارد می شوند. با توجه به پایداری این ترکیبات (به واسطه داشتن حلقه های بنزنی)، می توان اذعان نمود که ترکیبات فوق از طریق چرخ های آبی سیکلونی و آنتی سیکلونی وارد حوزه جنوبی دریای خزر شده اند (Sotoudehnia et al., 2003). تحقیقات انجام شده در ارتباط با وجود ترکیبات آروماتیک در بافت ماهی و آب حوزه جنوبی دریای خزر نشان از وجود ترکیبات

آروماتیک نظیر نفتالن، آس نفتالن، فلورن، فنانترن، آنتراسن، فلورانتن و... باغلظت های مختلف از ۰/۰۰۴ تا ۲/۸۲ ppm می باشد (Rezvanigilkoelai et al., 2005). یکی از مهم ترین ترکیبات آروماتیک، نفتالن است که ترکیب دو حلقه ای و دارای غلظت ۰/۰۰۸ تا ۰/۶۲۸ ppm در آب حوزه جنوبی دریای خزر و غلظت ۰/۱ تا ۲ ppm در بافت ماهیان دریای خزر استخراج شده است (Nasrollahzadeh et al., 1997). ترکیبات آروماتیک سمی، سرطانزا یا موتاژن هستند (Samanta et al., 2002) هیدروکربن های آروماتیک چند حلقه ای (PAHs) در چربی حل شده و به آسانی از طریق بافت های مختلف جذب شده و در بافت هایی که دارای چربی اند به آسانی جایگزین می شود. نفتالن اولین گروه از PAHs است که به عنوان یک آلاینده متداول در آب در نظر گرفته می شود. سمیت نفتالن ثابت شده و فعالیت کارسینوزیک (در سرطانزایی) آن به اثبات رسیده و این ماده مهار کننده تنفسی میتوکندری است (Samanta et al., 2002). هدف از این تحقیق جداسازی باکتری های گرم مثبت تجزیه کننده نفتالن، بررسی سینتیک رشد باکتری های جدا شده در حضور غلظت های مختلف نفتالن می باشد.

مواد و روش ها

در این تحقیق جامعه مورد بررسی بنادر امیر آباد و نوشهر در استان مازندران که مجموعاً ۱۶ نمونه از دو ایستگاه در طول ۴ ماه (از آذر تا اسفند ۱۳۸۳) از نظر وجود باکتری های گرم مثبت تجزیه کننده نفتالن مورد ارزیابی قرار گرفت. نمونه برداری با استفاده از شیشه های در سمباده ای استریل از عمق ۱۰ سانتی متری از مناطق متفاوت انجام گرفته و سعی شد که نمونه برداری بیشتر از مناطقی که آلوده به ترکیبات آلاینده بودند (در بنادر به خاطر تردد کشتی ها) اخذ گردد. نمونه ها در کوتاه ترین زمان به آزمایشگاه پژوهشکده اکولوژی دریای خزر انتقال یافته و پس از قاطی کردن آنها در یک ارلن استریل از صافی

شکل ۱- ایستگاه‌های نمونه‌برداری بنادر امیرآباد و نوشهر در استان مازندران

مرحله دوم آزمایش، به علت غالب بودن جنس باسیلوس، آن را در محیط TSA کشت داده و به مدت ۱۸ ساعت در دمای ۳۰ درجه سانتی‌گراد انکوبه نموده و پس از پایان زمان انکوباسیون و تهیه رقت‌های سریال (۴-۱۰) در محیط تریپتوکیس سویا آگار (TSA) کشت داده شد و تعداد کلنی‌های نهایی مشخص گردید. در کنار آزمایشات فوق، محیط پایه معدنی حاوی نفتالن به میزان ۳۰ و ۴۰ میلی‌مول (۰/۳۸۴ و ۰/۵۱۲ گرم نفتالن) تهیه و رقت خاصی از باکتری (ضریبی از ۶-۱۰) به آن اضافه گردید. ترکیبات محیط کشت پایه شامل: عصاره مخمر (۱ گرم)، NH_4Cl (۱ گرم)، MgSO_4 (۰/۱ گرم)، CaCl_2 (۰/۰۴ گرم)، KH_2PO_4 (۰/۱ گرم)، Na_2HPO_4 (۰/۲ گرم) بوده که به آن عناصر کمیاب اضافه شده است. عناصر کمیاب مورد استفاده شامل: $\text{MnSO}_4 - 7\text{H}_2\text{O}$

میلی پور ۰/۴۵ عبور داده شد و پس از صاف کردن نمونه‌ها، کاغذ صافی حاوی رسوب میکروبی به محیط پایه حاوی املاح معدنی، عناصر کمیاب و نفتالن (به‌عنوان تنها منبع کربن) انتقال یافته و محیط حاصله به مدت ۵ روز در دمای ۲۵ درجه سانتی‌گراد در انکوباتور شیکر دار قرار داده شد. پس از مشاهده کدورت در محیط پایه معدنی، ابتداء رقت‌های سریال نمونه اولیه (۶-۱۰-۲-۱۰) تهیه و در محیط کشت اختصاصی تریپتون سویا آگار و بلاد آگار کشت داد. پس از سپری شدن زمان انکوباسیون کلنی‌های گرم مثبت انتخاب و از نظر مشخصات ماکروسکوپی و میکروسکوپی مورد ارزیابی قرار گرفته و پس از انجام تست‌های بیوشیمیایی باکتری‌های گرم مثبت از نظر جنس و گونه مشخص گردیدند (Macfaddin, 2000).

دکتور (ECD) Electron Capture Detector، هلیوم به عنوان گاز حامل، گاز ازن به عنوان make up، ستون کاپیلاری 0/53 mm ID × CB 10 30m استفاده گردید و برای رسم نمودارها از نرم افزار Excell استفاده گردید.

نتایج

بیشترین باکتری های جدا شده مربوط به گرم مثبت ها جنس های، باسیلوس، میکروکوکوس و پدیوکوکوس بوده است. پراکنش باکتری های گرم مثبت تجزیه کننده نفتالن در منطقه نوشهر (۶-۱۰) بیشتر از امیر آباد (۱۰۴-۱۰۳) بوده

(۳/۳ میلی گرم)، $CuSO_4 - 5H_2O$ (۶/۲ میلی گرم)، $Na_2MOO_4 - 2H_2O$ (۷/۶ میلی گرم)، $ZnSO_4 - 7H_2O$ (۱۱/۷ میلی گرم)، $FeSO_4 - 7H_2O$ (۶۴/۱۶ میلی گرم) این ترکیبات را در ۱۰۰۰ ml HCL ۰/۰۵ نرمال حل می کنیم (Abou seoud et al., 2003; Annweiler et al., 2000). تیمارها انتخاب شده در زمان های ۳۱۲، ۲۸۸، ۲۶۴، ۱۴۴، ۹۶، ۲۴، ۰ ساعت از نظر تغییرات رشد باکتری و نفتالن مورد ارزیابی قرار گرفتند. بدین ترتیب که برای ارزیابی رشد باکتری از محیط TSA و برای تغییرات نفتالن از دستگاه گاز کروماتوگرافی مدل دستگاه Himadzu A14

جدول ۱ - پراکنش باکتری های گرم مثبت

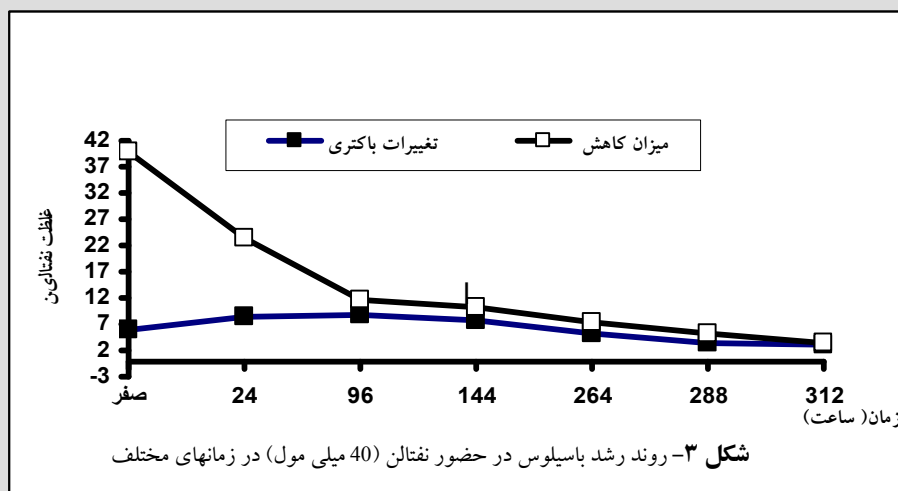
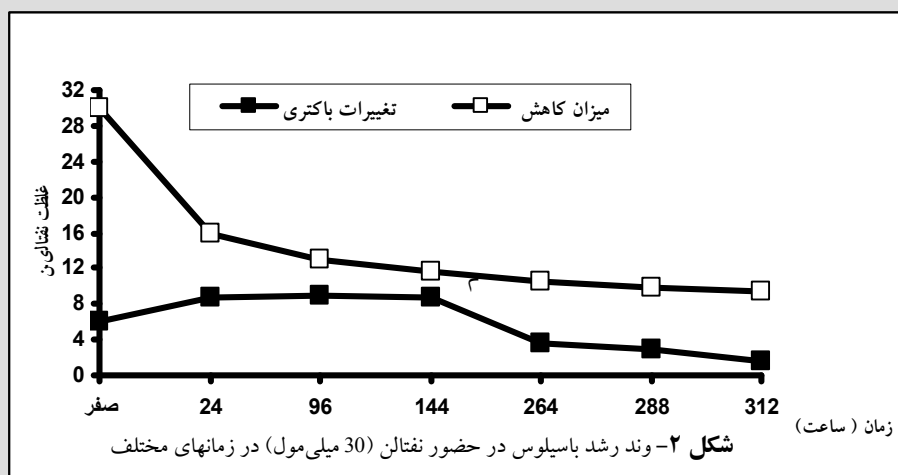
شماره نمونه	ایستگاه	باسیلوس	میکروکوکوس	پدیوکوکوس
۱	نوشهر	+	-	-
۲	#	+	+	-
۳	#	+	-	-
۴	#	+	+	+
۵	#	=	+	+
۶	#	+	+	-
۷	#	-	-	-
۸	#	+	+	+
۹	امیر آباد	+	+	-
۱۰	#	+	-	-
۱۱	#	+	+	+
۱۲	#	+	-	-
۱۳	#	-	-	-
۱۴	#	+	-	-
۱۵	#	-	+	-
۱۶	#	+	-	-

جدول ۲ - شناسایی نمونه های باکتریایی (گرم مثبت)

تست باکتری	رنگ گرم	اکسیداز	کاتالاز	اندول	حرکت	OF	نیترات	سجیون سترات	اوره	گلوکز	آر ای پیوز	ماتیتول	ژلاتین
جنس باسیلوس	+	-	+	-	-	F	+	+	+	+	-	-	+
جنس پدیوکوک	+	-	+	-	-	F	-	-	-	-	-	-	+
جنس میکروکوک	+	+	+	-	-	O	-	-	-	-	-	-	+

است. بترتیب تعداد باکتری‌ها از بیشترین به کمترین شامل باسیلوس (۱۰۷-۱۰۶)، میکروکوکوس (۱۰۵-۱۰۴) و پدیوکوکوس (۱۰۳-۱۰۲) بوده است. از ۱۶ نمونه مورد بررسی ۱۳ نمونه دارای باسیلوس (۸۱/۲۵ درصد) بودند. ۸ نمونه دارای میکروکوکوس (۵۰ درصد) و ۴ نمونه دارای پدیوکوکوس (۲۵ درصد) بودند. تعداد باسیلوس در حضور غلظت ۳۰ میلی‌مول نفتالن در زمان صفر 10^6 cfu/ml بوده که پس از رشد صعودی و افزایش سه لوگی (بعد از ۹۶ ساعت) به تدریج کاهش یافته و به لوگ 3×10^1 cfu/ml در زمان ۳۱۲ رسیده است. تعداد

باسیلوس در حضور غلظت ۴۰ میلی‌مول نفتالن در زمان صفر 10^6 cfu/ml بوده که پس از رشد صعودی و افزایش دو لوگی (بعد از ۹۶ ساعت) بتدریج کاهش یافته و به لوگ $1/3 \times 10^3$ cfu/ml در زمان ۳۱۲ رسیده است. نمودار ۱ نشان می‌دهد که نفتالن با غلظت ۳۰ mM در زمان صفر پس از ۳۱۲ ساعت به $9/45$ mM رسیده و در حدود ۶۸/۵ درصد کاهش داشته است. شکل ۳- نشان می‌دهد که نفتالن با غلظت ۴۰ mM در زمان صفر پس از ۳۱۲ ساعت به $3/43$ mM رسیده و در حدود ۹۱/۴۲ درصد کاهش داشته است.

بحث

نفت حاوی هیدروکربن‌های آروماتیک چند حلقه‌ای (PAH) است، که برخی از آن‌ها خاصیت سرطانزایی دارند (Samanta et al., 2002). در اوایل دهه ۱۹۷۰، وحشت از این که PAH به‌طریقی مشابه به هیدروکربن‌های کلردار مانند DDT رفتار می‌کنند، این ترکیبات در برابر حمله باکتریایی مقاوم بوده و این ترکیبات در بافت‌های موجودات زنده دریایی با افزایش غلظت در طول زنجیره غذایی تا رسیدن به بالاترین سطوح در ماهیان گوشتخوار، تجمع می‌یابند. در نتیجه، مصرف این ماهیان توسط انسان، در معرض تماس با مقادیر زیادی از این مواد سرطانزا، حتی در غیاب آلودگی آشکار نفتی، قرار می‌گیرند. خوشبختانه ثابت شد که این نگرانی‌ها بی‌اساس است مدرک کمی دال بر تجمع هیدروکربن‌های نفتی در موجودات زنده دریایی وجود دارد و غذاهای دریایی حاوی غلظت ناچیزی از PAH در مقایسه با آنچه به‌طور طبیعی در سایر مواد غذایی که در مقادیر بسیار بیشتری خورده می‌شوند. موجود است مصرف غذای دریایی بیش از ۳-۲ درصد جذب PAH از طریق رژیم غذایی عادی را شامل نمی‌شوند (Clark, 1923).

در تجزیه بیولوژیک از میکروب‌های مختلف استفاده شده و اساس کار آن استفاده از جمعیت‌های میکروبی به منظور تجزیه آلاینده‌ها بوده بنابراین ضرورت نظافت زیستگاه‌های طبیعی جمعیت‌های میکروبی قبل از هر کار دیگر لازم و ضروری می‌باشد. گروه وسیع از میکروارگانیزم‌های تجزیه‌کننده PAHs، از آب‌های ساحلی و رسوبات جدا شده‌اند اغلب تجزیه‌کننده‌های PAH از رسوبات ساحلی باکتری‌ها هستند که نقش غالب در کاتابولیسم PAHها را دارا می‌باشند. بیشتر تجزیه‌کننده‌های PAH باکتریایی قادر به معدنی کردن PAHهای دویاسه حلقه‌ای هستند اگر چه تعداد کمی از تجزیه‌کننده‌ها می‌توانند PAHهای ۴ و ۵ حلقه‌ای را هم اکسید کنند. تجزیه PAH به فاکتورهای مانند خواص

فیزیکوشیمیایی PAHs، زمان در معرض قرار گرفتن، غلظت PAHs، و تعدادی از شرایط محیطی (اکسیژن، دما، قابلیت استفاده مواد غذایی، شوری و فعالیت حیوانات بنتیکی) و فاکتورهای فصلی بستگی دارد (Aitken, 1996). اکثر تجزیه‌کننده قوی نفتالن را باکتری‌های گرم منفی به‌خصوص سودوموناس‌ها تشکیل می‌دهند ولی در بین گرم مثبت‌ها باسیلوس‌ها قوی‌تر به حساب می‌آیند جنس باسیلوس جزء باکتری‌های اسپوردار هوازی بوده و به‌واسطه اسپور در محیط‌های نامناسب براحتی زنده مانده و بعد از این که به شرایط نامناسب محیطی سازگار شد شروع به رشد و تکثیر می‌کند این باکتری قادر به تجزیه ترکیبات آروماتیک تا سه حلقه بنزنی بوده و از آنها به‌عنوان منبع کربن و انرژی استفاده می‌کند. باسیلوس‌ها اگر محدودیتی در دستیابی به سایر منابع کربنی داشته باشند، تمایل به استفاده از ترکیبات آروماتیک خصوصاً نفتالن را دارا می‌باشد ولی اگر غلظت آن از حد معمول افزایش یابد به‌عنوان ماده سمی عمل کرده و باکتری قادر به رشد و تجزیه نخواهد بود در این صورت باکتری برای بقای خود به شکل اسپوردار در می‌آید ولی با این وجود مطالعات نشان داد که برخی از باکتری‌ها نظیر گونه‌های خاصی از سودوموناس‌ها به دلیل تولید آنزیم‌های مختلف تجزیه‌کننده، نسبت به باکتری‌های دیگر از ارجحیت خاصی برخوردار می‌باشند باسیلوس‌ها به لحاظ هوازی بودن، عمل تجزیه را در شرایط هوازی بهتر انجام می‌دهند.

جنس میکروکوک از باکتری‌هایی بود که از هر دو ایستگاه جدا شد. این باکتری اولاً "تحمل شوری بالا را داشته و قادر به تجزیه ترکیبات آروماتیک دو حلقه بنزنی را می‌باشد. جنس پدیوکوکک جدا شده هم می‌تواند نفتالن را اکسید نماید و در مقایسه با دو باکتری بالا ضعیف‌تر عمل می‌کند. باسیلوس‌ها قادرند این ترکیبات را علاوه بر اکسید کردن آنها را به دی اکسید کربن و آب تجزیه کنند به‌واسطه مقاومت بالای این باکتری‌ها و رشد

سریع آنها، محققین درصددند که با استفاده از مهندسی ژنتیک ژن مسئول تجزیه ترکیبات آروماتیک را به هر گونه باکتریایی دیگر انتقال دهند تا بتوان از گونه‌های جدید به‌طور گسترده در کاهش آلاینده‌ها استفاده نمایند. تحقیقات مختلفی در خصوص باکتری‌های تجزیه‌کننده ترکیبات آروماتیک و نفتالن انجام شده است. باکتری‌هایی نظیر، باکتری هوازی گرمادوست *Bacillus thermoleovorans* قادر به تجزیه نفتالن در دمای ۶۰ درجه سانتی‌گراد بوده و از آن به‌عنوان تنها منبع کربن و انرژی در محیط کشت آزمایشگاهی استفاده می‌نماید این باکتری در ابتدای رشد دارای فاز سکون طولانی بوده (حدود ۲۵ ساعت) و پس از آن افزایش رشد باکتری با کاهش نفتالن همراه بوده است. پس از ۵ ساعت، سرعت رشد باکتری کاهش یافته و به حد ثابت می‌رسد. این باکتری در زمان ۵ ساعت غلظت نفتالن را ۰/۴ میکرومول کاهش می‌دهد (Annweiler et al., 1999). که با جداسازی باسیلوس در تحقیق حاضر مطابقت دارد. باکتری باسیلوس سرئوس *Bacillus cereus* در حضور نفتالن رشد می‌کنند (Aitken et al., 1998). مقادیر زیادی از میکروارگانیسم‌های تجزیه‌کننده نفتالین شامل آلکالیژن دینترینیکان *Alcaligenes denitrificans*، گونه مایکوباکتریوم *Mycobacterium* sp.، گونه ردوکوکوس *Rhodococcus* sp.، کورینه باکتریوم *Corynebacterium venale*، باسیلوس سرئوس *Bacillus cereus*، گونه موراگسلا *Moraxella* sp. گونه استریتومایسز *Streptomyces* sp. جدا شده و برای معدنی شدن این ترکیبات مورد استفاده قرار گرفته‌اند (MacGillivray and Shiaris, 2000). باکتری اسفنگوموناس پاسیموبیلیس *Sphingomonas paucimobilis* سویه‌های BA2 و bp2 قادر به تجزیه آتراسن و پیرن می‌باشند. و باکتری گرم مثبت *Mycobacterium* sp. تا ۵۵ درصد قادر به معدنی کردن پیرن می‌باشند (Kastner et al., 1998).

که نتایج حاصل با نتایج این تحقیق در ارتباط با جداسازی باکتری‌های باسیلوس سرئوس، باسیلوس کوآگولانس و دو باکتری گرم مثبت دیگر مطابقت دارد. باکتری‌های غالب در نمونه‌های خاک آلوده شده به هیدروکربن‌های آلیفاتیک، آروماتیک و هیدروکربن‌های حلقوی آروماتیک را به دو دسته گرم مثبت و گرم منفی تقسیم کردند گرم مثبت‌ها شامل جنس نوکاردیا *Nocardia* sp.، جنس مایکوباکتریوم *Mycobacterium* sp.، جنس کورینه باکتریوم *Corynebacterium* sp.، جنس آرتروباکتر *Arthrobacter* sp. و جنس باسیلوس *Bacillus* sp. بودند (Fritsche and Hofrichter, 2000).

در تمام نمونه‌های مورد بررسی باکتری‌ها در فاز رشد لگاریتمی به محیط پایه معدنی حاوی نفتالن اضافه شدند. باکتری‌ها از نفتالن به عنوان تنها منبع کربن خود استفاده کرده، روند صعودی به خود گرفتند و پس از افزایش رشد و قرار گرفتن در فاز رشد ثابت، روند نزولی پیدا کردند که این تغییر با کاهش غلظت نفتالن همراه بود. این امر نشان دهنده آن است که منبع کربن مورد نیاز باکتری، در حال کاهش بود و بالطبع شرایط رشد نیز مهیا نبود. هنگام استفاده از باسیلوس در حضور غلظت ۳۰ و ۴۰mM نفتالن باکتری پس از ۲۴ ساعت، افزایش رشد داشت و با افزایش زمان انکوباسیون روند رشد باکتری کاهش پیدا کرد. به عبارت دیگر می‌توان گفت که اگر باکتری در هنگام رشد لگاریتمی اضافه شود در ۲۴ ساعت اول بیشترین فعالیت تجزیه‌کنندگی خود را نشان می‌دهد و غلظت نفتالن را به زیر حد استاندارد خود کاهش می‌دهد. میانگین کاهش نفتالن با غلظت ۳۰ و ۴۰mM در حضور باسیلوس به ترتیب ۶۸/۵ و ۹۱/۴۲ درصد بوده است.

- MacGilliray, A.R., M. P. Shiaris (1999). *Microbial ecology of Polycyclic Aromatic Hydrocarbon (PAH) Degradation in coastal sediments*. London: Chapman and Hall.
- Morrison, H. and C. Boyd (1990). *Organic chemistry*. Translated by: Rahimizadeh, M., Heravi, M., Bakavoli, M. Emission Corporation of Mashhad. Emission medical science.
- Nasrollahzadeh, S.H, SH. Najafphor, H. Fazli (1997). *Evaluation of crude oil pollution in southern region of the Caspian Sea*. Sari: Echology Research Academy of the Caspian Sea.
- Rezvanigilkoaei, S., I. Sharifpour, R. Kazemi, S. Gholamipour, A. A. Saeidi, A. R. pardakhti, H. Nasrollahzadeh, A. Hallajian, SH. Najafpour (2005) . *The survey of histopathological effects due to environmental factors on salmon (salmo turta and perch (Sander leuioperca) in Caspian Sea*. Sari: Ecology Research Academy of the caspian sea.
- Samanta (2002). Polycyclic aromatic hydrocarbons: environmental pollution and bioremediation. *Review trends in Biotechnology*, 20: 6.
- Sotoudehnia, F., M. Ranjbar, M. Rabani, E. Varedi, (2003). Investigation of accumulation of some heavy metals(Zn, Cu, Pb, Cd) in muscle tissue of fish (Mugil auratus) in fereydonkenar. M.Sc. Thesis, Islamic Azad university of Tehran.
- Abou seoud, M. and M. Rachida (2003). Biodegradation of naphthalene by free and Alginate Entrapped *Pseudomonas sp.* *Z Naturforsch*, 58: 726-731.
- Aitken, M.D., S. J. Grimberg, J. Nagel, R. D. Nagel, and W. T. Stringfellow (1996). Bacterial biodegradation of High Molecular Weight Polycyclic Aromatic Hydrocarbons and potential effects of surfactants on PAH bioavailability, university of North Carolina. *water resources research institute report*, 299.
- Aitken, M. D., W. t. Stringfellow, R. D. Nagel, C. Kazunga and S-H . Chen (1998). Characteristics of phenanthrene-degrading bacteria isolated from soils contaminated with polycyclic aromatic hydrocarbons. *J. Microbial.*, 44: 743-752.
- Annweiler, E., H. H. Richnow, G. Antranikian, S. Hebenbrock, F.W. Garms, and W. Michaelis (2000). Naphthalene Degradation and Incorporation of Naphthalene – Derived Carbon into Biomass by the Thermophile Bacillus thermoleovorans. *Applied and Environmental Microbiology*, 66:518 – 523.
- Clark, R.B. (1923). *Marine pollution*. Translated: zahed, M. A and Z. M. Dashtaki, Oxford: Oxford university press.
- Kastner, M. et al. (1998). Impact of Inoculation protocols, salinity, and PHon the Degradation of polycyclic Aromatic Hydrocarbons (PAHs) and survival of PAH-Degrading Bacteria Introduced into soil. *Environmental Microbiology*, 359-362.
- Macfaddin J. F. (2000) Biochemical tests for identification of medical bacteria lippincott. *Williams & Wilkins*.

